

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

Kiadja: Az Erdélyi Ref. Egyházkerület „Egyházi Értekezlete“.

FELELŐS SZERKESZTŐ
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
ref. lelkész Maros-Vásárhely.

Megjelenik minden vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre 5 K — fill. Negyed évre 1 K 25 f.
Fél évre 2 K 50 fill. Egy szám ára 6 fill.

TÁRSSZERKESZTŐK
PAÁL GUSZTÁV,
ref. koll. tanár Maros-Vásárhely.
S. SZABÓ JÓZSEF,
ref. koll. vallástanár Debrecen.

Kálvin hatása Magyarországon és Erdélyben.

Soha meg nem szünő hálával tartozunk Istennek, hogy nemzetünket, az ő kitudhatatlan bölcsességéből, mihamar a reformáció szép és kies mezejére vezette. Luther Márton föllépése után 30 esztendőre már az ország nagy része református volt. Aranyszáju, lánglelkű reformátorok állottak elő, akik mindmegannyi ihletett apostolok, csudálatos erővel és lelkesedéssel hirdették a tiszta evangéliomot. Terjedt is az, mint a nap fénye s miudenfelé fölmelegítette és megvilágosította a sziveket.

A tősgyökeres magyarok közt leginkább a Kálvin tanítása hóditott. Először Dévai Biró Mátyás kezdette hirdetni 1545 körül Debrecenben. Egy lángszavu prédikátor, akire a Szentlélek szállt s úgy beszélt, mintka kettős tüzes nyelvült volna ajakára. Mikor tudományát öregbiteni külföldön járt, megfordult Bázelen is, épen akkor, mikor Kálvin ott tartózkodott és világhírű nagy munkáját kiadta. Így szívta magába Kálvin evangéliomi gondolatait, melyeket aztán itthon is hirdetett. Pártfogója, Enyingi Török János, Debrecen és Pápa földesura, a legelső kálvinista főur hazánkban. Öccse Ferenc s ennek fia István foly-

tatták munkáját s lettek a kálvinistaság szilárd oszlopaivá.

Egy másik hatalmas követője és pártfogója volt Kálvin értelmének gróf Petrovics Péter, temesi bán és János Zsigmond fejedelem gyámja. Az ő védelme alatt kezdette hirdetni Dévaival csaknem egy időben a Kálvin-féle reformációt Temesvárt és környékén Szegedi Kiss István, a legtudósabb magyar reformátor, aki, mint tanár és pap, egyaránt nagy sikerrel működött. Szoros összeköttetésben volt Genffel, s ott főképen Béza Tóddal, aki őt „örök emlékezetre méltó bajnok“ nak nevezte s az unitáriusok ellen írt munkáját ki is adta Genfben. Később a Dunamellékén terjesztette a reformációt s az odavaló egyházakat, mint püspök igazgatta. Egyedül ennek a magyar reformátornak maradt fel korunkig teljesen hiteles arcképe. Hűséges tanítványa és a ráckevi papságban utódja, Skaricza Máté rajzolta.

Amit Dévai Debrecenben megkezdett, tovább folytatta azt Kálmáncsehi Santa Márton. Őt az Isten egyszerre világosította meg, mint Pál apostolt a damaskusi úton. Egész kanonokságig vitte már a pápás egyházban, mikor végig hallgatott egy reformált tanító és egy szerzetes között lefolyt vitát. Az evangéliomi igazság ekkor oly erővel ragadta meg, hogy tüstént ott hagyta a kanonoki dús jövedelmet és lett belőle

szegény, sok viszontagságon keresztül ment, de a Krisztussal mindig diadalmaskodó reformátor. A debreceni nagytemplomból ő hányatta ki a szentek képeit és az összes oltárokat. Erdélyben, a Petrovics oltalma alatt, ő terjesztette el tüzes és ellenállhatatlan szónoklataival a magyar vallást, ahogy a Kálvin tanítását nevezték, szemben a Lutherével, melyet a németek fogadtak el. Kálmáncsehit a nép Márton doktornak hívta s nagy tisztelettel vette körül. Debrecenben lehelte ki tűzlelkét

Kálmáncsehi halála után 1558-ban, két nagy reformátort hozott Debrecenbe a buzgó Török János. Az egyik volt Szegedi Gergely, aki Genfben is tanult, a másik Méliusz Juhász Péter, egy fiatal, de erős, férfias lelkű ember. Ezek rögtön nagy erővel láttak a kálvinista eklézsiák megszilárdításához. Nagyváradon 1559-ben összejöttek Czeglédi György ottani lelkésszel, meg Kopácsi István és Dávid Ferenc hírneves reformátorokkal és megszerkesztették az első magyar református hitiratot az urvacsora igaz értelméről. Ennek alapján a János Zsigmond országában lakó lelkitanítók még ebben az esztendőben megtartották Marosvásárhelyen az első református zsinatot.

Méliusz, akit méltán magyar Kálvinnak nevezhetünk, 1561-ben megírta a debreceni hitvallást, a következő évben pedig egy a nép számára való kátében röviden „az egész keresztyéni tudományok fundamentumát Kálvinusz János írása szerint”. Ugyanakkor Szegedi énekes-könyvet adott a Kálvinisták kezébe. Ez énekes-könyvből aztán mindenfelé felhangzott a kegyes lelkek szívé szerinti buzgósága, az evangéliom igazsága:

„A hit nélkül senki sem idvezülhet,
Mint a virág nap nélkül nem zöldülhet;
Vétkeiből ki senki nem fésülhet,
Orvosságot Krisztusban ki nem nyerhet”.

Ahová az ének a szép magyar nyelven elhatott, ott megnyílt a lélek és örömmel vette az elhintett igéket. Az 1561-ik évben Tarcalon tartott zsinaton, melyet 1563-ban Erdélyben Tordán folytattak, már határozott kálvini szellem nyilatkozott meg. A vallástanításra Kálvin kátéját fogadták el a papok, hitők szabályozójául pedig a genfi hitvallást, melyet Béza készített. A tarcali zsinat szónoka és vezérembere volt a híres Thúri Pál, sajószentpéteri lelkész, aki Genf-

ben magától Kálvintól tanulta az idvességes tudományt. Ő terjesztette a felső megyékben fáradhatatlan buzgósággal a helvét reformációt. Társául szegődött Károlyi Gáspár, gönci pap és kassavölgyi esperes, a derék bibliafordító, aki a gönci zsinaton, 1566-ban, teljesen Kálvin szellemű végzéseket hozatott és paptársaival együtt elvetette az ostyát, „ezt a gonosz kenyeret”.

E közben a debreceni reformátorok folyvást serényen munkálkodtak. Méliusz óriási erőt fejtett ki, hogy a kálvinista egyházakat szervezze és megszilárdítsa. Az 1562-ik évtől kezdve, amikor tiszántuli püspök lett, éjt napot eggyé téve harcolt, mint a Krisztusnak jó vitéze. Maga körül gyűjtötte és egyesítette nemcsak a tiszántuli, hanem a tiszáninneni és erdélyi református papokat is. Bézával, Bullingerrel levelezett s utasításaik szerint járt el. Hatalmas, nagy urakat nyert meg, sarkalt és lelkesített, hogy birtokaikon a kálvini reformácót oltalmazzák és virágoztassák. Egy ideig János Zsigmond fejedelmet is a Kálvin értelmét valóik táborába vonta.

Az 1567-ik esztendőben egy nagy zsinatot hívott össze Debrecenbe, ahol 17 egyházmegye esperese jelent meg. Itt hitők szabályozójául a helvét hitvallást fogadták el, de egy külön magyar hitvallást is szerkesztettek. Ekkor alkották azokat a törvényeket, amelyek a református egyház szervezetére és kormányzására századokon keresztül irányadók voltak. Ettől kezdve erősödött meg és alakult ki Magyar- és Erdélyországban a kálvinista egyház, melynek ma, Isten jóvoltából, a sok nyomás és üldözés ellenére is, mintegy harmadél millió tagja van

Bibliai kép.

Effata.

Lukács evi XVIII. 35—43.

A jerikói országot
Sokaság lepi el;
Útszéli koldus — vak szegény —
Zajára felligyel.
Kérdvén: mi nagy népáradat
Közelg? — mondják neki:
Jeruzsálembe itt megy el
A Nagy Názáreti.

Csodás erő mozdul a vak szívében,
S lelkével látja Őt,
A benne bizó nyomorultakkal
Csodákat mivelőt.
S amíg hite szemének éjjelén
Dereng, sugárik át:
„Könyörülj rajtam Dávid fia!“
Jézus felé kiált.

Bármint csitítják, kiált a vak,
Kit hite Jézushoz vezet;
Kérdé az Ur a közelgőtől:
„Mit akarsz, hogy cselekedjem veled?“

„Uram! — felelvén mond a vak —
Hogy az én szemeim lássanak!“

Láss! — szólt az Úr — s a megnyilt szemeket
Föröszi hála könnye.
Ragadva a nagy sokaságot
Istent dicsőítő örömré.

Óh látás után epedő vakom,
A Te dolgodon úgy elgondolkozom.
Ho! ma a vak? — ma mindenki lát.
— Ezért vaksággal megvert a világ.

Tóth József.

KRÓNKA.

Hiradások az Őrtoronnyból.

A klerikális reakció az állami törvények s a felekezeti béke ellen. E rovatban már többször szövelünk, hogy a katolikus papság igen tiszteletreméltó és felekezeti türelmes táborával szemben hogyan szaporodik azoknak száma, a kik a „*Katolikus Népszövetség*“ hatása alatt mindenről megfélekezve izgatnak az állam törvényei s a felekezeti békés egyetértés ellen.

A legújabb agitáció az állami anyakönyvelés ellen folyik s ez ellen agítálnak, hogy annak jegyzőkönyvét ne írják alá sem a házasulandók sem a tanúk.

Hushagyó kedden Podolsky Ferencz Pusztaföldvári plebánus parancsára az „*Alkotmány*“ c. klerikális lapnak a következő táviratot intézte egy bizonyos Megyeri Lajos.

„Kérem Lakner Sándor apácai anyakönyvvezető ellen feljelentést tenni, aki *akaratom ellenére* a jegyzőkönyv aláírására kényszerített 20-án, mert — ugymond — *csak az a jó hazafi*, aki a jegyzőkönyvet aláírja.“

Most meg a következőt olvassuk további magyarázatul a már említett lap f. évi 26 ik számában:

„Az „*Alkotmány*“ 45. számában megjelent „Az anyakönyv aláírásának megtagadása“ című közleményre vonatkozólag megjegyezni bátorkodom, hogy Pusztaföldváron a *katholikus sőt a vegyes vallású jegyesek házasságkötése alkalmával a miniszteri rendelet adta joguknál fogva nem szokták az anyakönyvet aláírni s a pusztaföldvári anyakönyvvezető a jegyeseket az anyakönyv aláírásának megtagadása miatt nem is szokta zaklatni*

A megírt eset nem Pusztaföldváron, hanem Csanád Apácán történt. Midőn ugyanis Megyeri Lajos pusztaföldvári lakos jegyes, Lackner Sándor anyakönyvvezető előtt kijelentette, hogy a jegyzőkönyvet nem írja alá, mert azt vallási meggyőződése tiltja, az anyakönyvvezető ráírvált, hogy mit ért vallási meggyőződés alatt?

A 21 éves fiatal ember hiába hivatkozott vallási meggyőződésére, az anyakönyvvezető kényszerítette az anyakönyv aláírására. S midőn kijelentette az anyakönyvvezető előtt, hogy őt lelkiatyja felvilágosította a miniszteri rendeletről, azt felelte, hogy a plebános őt félrevezette, hazudott, mert oly rendelet nincs.“

És ezután a Podolszkyána után jön egy nagy fegyelmi panasz, melynek klúja az, „*hogy hitvány és veszedelmes frázis ez, hogy csak az a jó hazafi, a ki aláírja az állami anyakönyvet.*“

De érdekes és tanulságos az is, hogy ugyanazon számban hogyan támadnak egy a maga felekezeti kötelességét becsületesen teljesítő protestáns lelkész.

„Egyik olvasónk írja: — mondja az „*Alkotmány*“. Az evangéliumi szabadság és türelmesség frappáns esete játszódott le nemrég a mi városkánkban Egy katolikus férfi evangélikus leánynyal akart házasságra lépni. A leány, miután szülei ebbe beleegyeztek, késznek nyilatkozott arra, hogy reverzálist ad; megtörtént erre az első kihirdetés, megtörtént a második is. A harmadik kihirdetés előtt levelet kap a plebános, melyben az áll, hogy a harmadik kihirdetést hagyja el, mert az esküvő nem a katolikus, hanem a protestáns templomban lesz. Az okát is megírta: az evangélikus lelkész oly heves agitációt folytat az evangélikus lakosság körében a tervezett katolikus egybekelés ellen, hogy a leány apját, a ki kereskedő, föltétlenül bojkottálnák vevői, ha a reverzálist adásába beleegyeznék. Annál jogosabb ez a félelme, mert rövid néhány év előtt sokkal csekélyebb vallási okból tettek tönkre egy katolikus üzletembert. Az evangélikus lelkész, ki ennek az egész afférnek homlokterén áll, Hollerung Jánosnak hívják. A Ferenc József-rendnek lovagja már évek óta. Akiknek jóvoltából a szép kitüntetést megkapta, bizonyára távolról sem sejtették

milyen eszközökkel ápolja az istenfélő férfiú a vallási meggyőződését.

Ime a képmutató szemforgatás. Amely mikor saját érdekét akarja istápolni, az állami törvénnyel is szembeszáll, de ha más megvédi saját hitfelét a jézuita csábítás ellen, az már — türelmetlenség.

Miért volt szükséges a reformatió?

Ennek a kérdésnek a vizsgálata és megfontolása még ma is időszerű, sőt kötelesség. Mert nóha maoholnap négyszáz éve lesz a reformatió föllobbanásának, s azóta több mint 170 millióra növekedett a reformatió híveinek a száma, még ma is sokan vannak olyanok, akik vagy nincsenek tisztában vele, vagy tagadják annak jogosult, vagy szükséges voltát.

Katholikus álláspontból persze tagadják annak jogosultságát. A protestánsok pedig joggal hirdetik és védelmezik azt. A katolikusok nem ismerik el, mert a reformatió a legerősebb támadás volt, mely valaha a katolikus egyházat érte. Egészen addig az egyház hatalmas és egységes volt. Egységét a reformatió bontotta meg. Az egység megbontásával pedig csorbát ütött azon a rendkívüli nagy hatalmon, melyet addig az egyház a lelki és világi ügyekben gyakorolt, a mikor nem csak tagjainak hitét szabta meg és lelkiismeretét tartotta kezében hanem országok világi ügyeiben döntő szerepet vitt, királyokat, császárokat nevezett ki, vagy alázott meg a mint érdekei magukkal hozták. Gondoljunk IV. Henrik német császár lakására, vagy Robert Károlynak magyar királylány választására.

A protestánsok pedig nem csak azért védelmezik, a reformatiót mert ez tette lehetővé a régi egyházzal szemben a szabad egyház alakulását, hanem azért is, mivel be tudják bizonyítani, hogy a reformatió által kivívott lelkiismereti szabadság, szabad vizsgálódás, szabad gondolkodás nem csak a vallásos, az egyházi téren hozta meg áldásait, a melyekre oly régen törekedett a keresztyén világ hanem a tudományban állami és polgári életben és új korszakot jelöl és olyan átalakulásokat hozott létre, melyek vallás különbség nélkül azóta az emberiség közkinccséjé váltak.

Sok nagy elme foglalkozott már ezeknek kimutatásával, s azoknak megismerése egyik legszebb és leghálásabb feladata lehet a tudományos foglalkozásnak. Az ilyen foglalkozás az emberiség értelmi és erkölcsi fejlődésének és haladásának is egyszersmind javára szolgál. Minél többet tud valaki arról, hogy mit köszönhet a világ a reformatiónak, annáljobban meg fog győződni annak jogos, helyes és szükséges voltáról.

Mivel pedig nincs mindenkinek alkalma, ideje és módja, hogy saját maga járjon végére mindezek-

nek, hogy a saját tanulása, ismerete és gondolkodás útján győzze meg magát is, másokat is a felől, hogy mennyiben volt szükséges a reformatió, induljunk ennek vizsgálatára egy olyan vezetőnek a segítségével, a kiből megbizhatunk a kiről föltehetjük, hogy sokat tanult, sokat gondolkozott s ennél fogva sokat is tudhatott e kérdés felől s a ki véleményét nyíltan kimondotta, s a kit sem a haszonlesés, sem a félelem, sem mások el nem táborított az igazság kimondástól.

Ilyen vezetőnek tarthatjuk *Kálvin Jánót*.

Kálvinnak reformatói munkája közben szünet nélkül készen kellett lenni arra, hogy minden kivel szemben véde i tudja magát és igazolni tudja a hitújítás szükségességét, mert ezt mind untalan számon kérték tőle is, mint a többi reformatortól. De egy alkalom még is tüzeesebb és kimerítőbb válasz megírására sarkalta. Nevezetesen *V. Károly* német császár 1544 re birodalmi gyűlést hívott össze Speyerbe, és ezen a gyűlésen a hitújítás hívei a vallás ügyének tárgyalását is kívánták. Szükséges volt tehát, hogy a vallásra és egyházra tartozó nézeteiket kellő vigyázatban a birodalmi gyűlés elé terjesszék. Ennek elkészítésére Kálvint bízták meg a ki 1538 ban meg is írta „Az egyház reformálásának szükségességéről“ szülő munkáját melyet a reformatió vezető emberei el is fogadtak avégett, hogy a gyűlés elé terjesszék.

Ebből a munkából láthatólag három dolog volt főképpen olyan, a mi rt a reformatiónak, meg kellett történni.

Első ezek között a szentírás kérdése, a szentírás magyarázatának és használatnak módja. Tudva levő, hogy a katolikus egyházban a hitre, a cselekedetre, az üdvösségre nézve nem csak a szentírás a kuffő, hanem az egyházban kifejlett szájhagyomány is, mely végre felül kerekedett a biblián és legfőbb forrásnak lett kihirdetve. A szentírást ennek az utasítása szerint magyarázták; végül pedig kiveiték a hívek kezéből és megtiltották annak olvasását. Ezért mondja Kálvin a reformátorok nevében, hogy „a keresztyén tudomány annak kuffejei, a melyekből a mi vallásunk igazsága, a melyekből Isten tiszta és törvényes tisztelete, melyekből az emberiség üdvössége csörgedezik, majdnem végkép meg voltak semmisítve“ 5. l.

„Mert miben áll a biblia szerint Isten helyes tisztelete? Abban, hogy ötet ismerjük el minden erény, igazság, szentség, bölcsesség, kegyesség egyedül való forrásául, hogy mindent egyedül tőle várjunk, mindent egyedül ő benne keresünk, mindent egyedül ő neki szenteljünk.“ Ehez járul aztán a keresztyénnek önmegalázása Isten előtt és engedelmesség ő iránta úgy a mint a Jézusnak és az apostoloknak a tanításaiból következik. És ebben a dologban Isten és ember között nem lehet más közben járó csak egyedül a Jézus Krisztus. Ember az Isten iránt való bizalmának, alázatosnak, hódolatának az imádság által adhat

kifejezést. De ettől a tanítástól az egyház eltávozott. Egy időn túl nem csak Istent kezdték imádni a tudatlanok, hanem Istennel vegyesen az angyalokat, elhalt embereket is, a kiket tetszés szerint védő szentjöknek választottak. De nem csak azok szellemét, emlékét imádták, hanem képeit, szobraikat is, melye-

helyett adtak ebben Krisztusnak is, úgy eltűnt a tömegben, mint valami közpap. S miért történt ez? Bizonyára azért, mert a tömeg nem értette meg az Isteni kijelentés erejét, azt, hogy a kik Krisztus nevében imádkoznak Istenhez, azoknak kéréseik meghallgatásra találnak, de minden más imádkozás méltatlan

Hegedüs Sándor

1847—1906. Kiváló államférfi és egyházi főgondnok.

ket tehát olyan tiszteletben részesítettek, a milyenben Istent akarták részesíteni, a milyen egyedül csak Istent illetheti meg. Az emberek megfélemedtek Krisztusról, az egyedüli közbejáróról, s a saját maguk által választott szentekhez járultak, hogy ezek által nyerjék meg Istentől, amit ohajtottak. És ha „ néha

Istenkezés Krisztushoz. Az egyház e dolog felől nem világosította fel a hiveket, hanem elnézte, eltűrte, hogy bizonytalanságban tévelyegjenek, sőt elősegítette a tévelygést az által, hogy megengedte a szentek képeinek és szobrainak felállítását. Ez pedig az evangéliumi keresztyénség tanítása szerint nem egyéb

bálvány imádásnál, melyet az ó és új testamentum egyformán kárhoztat és tilt.

A keresztyén hittudományak Isten igaz tisztelete mellett egy másik főága az, amely arra tanít meg bennünket, hogy üdvösségünket hol és miképen keressük?

Az üdvözülésre az evangéliumi és apostoli tanítás szerint első lépés annak megismerése és bevállása, hogy az ember születésénél fogva gyarló, a jóra is, a rosszra is egyformán hajlandó, hogy csak magára hagyatva az isteni kinyilatkoztatás segélye és a Szentlélek ereje nélkül az idvességre el nem juthat. De eljuthat úgy, ha hittel fordul Isteohez, és bizik abban, hogy az ő végtelen szeretete és kegyelme kipótolja benne azt, ami az ő gyengeségéből hiányzik az üdvösség elnöéréséhez. Így tanította ezt Pál apostol, de ezzel szemben az egyház azt a tant hirdette, azt a gyakorlatot fejlesztette ki, hogy „jó cselekedetekkel kell megnyerni Isten kegyelmét, hogy jó cselekedetekkel lehet megszerezni az örök életet, hogy vakmerő és gögös dolog bizakodnunk az üdvösségben, ha jó cselekedetekkel lehet megszerezni az örök életet, hogy vakmerő és gögös dolog bizakodnunk az üdvösségben, ha jó cselekedeteink nem szólnak mellettünk, hogy jó cselekedeteink elégtételt képezhetnek Isten előtt, hogy a bűnbánatot nem Istennek ingyen kegyelméből nyerjük, hogy a jó cselekedetek az örök üdvösségre érdem szerzők, de nem azért, mert Krisztus érdeméért ingyen beszámítja nekünk Isten a mi megigazulásunkra, hanem — saját érdemeinkért, — hogy a bűnbocsánat megnyerésére lehetnek az embernek elégtévő jócselekedetei és ezeket csak pótolhatják, de nem helyettesíthetik a Krisztus és vértanúk érdemei. Bizonyos, hogy mielőtt Luther feltűnt, ez az Istenelen vélemény az egész világot megigézte“. A reformationak tehát az volt a feladata, az volt a célja, hogy kimutassa, mennyire eltér ez a tan az evangéliom és az apostolok tanításától; hogy tehát az embereket arra vissza vezessék, szükséges volt őket a téves út felől fölvilágosítani és épen ezt tették meg a reformátorok.

II.

Szükséges volt továbbá a reformatio sakramentumok (szentségek) miatt. Az egyház ugyanis hét szentséget fogadott el, melyek közül csak kettőt rendelt a Krisztus, a többi emberi tekintély alapította. Krisztus által rendelt sakramentum (kereszttség és urvacso) is meg volt változtatva, „Tiszta és világos előttünk, hogy Krisztus mit, hogyan parancsolt e tekintetben, mondja Kálvin, de az egyház ezt nem tartja meg“. A keresztelésről nem is szólva, az urvacsoánál való eltérések ebben állanak: „Míg Krisztus parancsolata szerint a hívőknek egymás közt kellene kiosztaniok az Úr teste és vérenek jegyeit, az, ami a misében végbemeget, inkább kizárásnak nevezhető. Mert eltávolodik a pap a hivektől, hogy külön költse el azt, amit

a község előtt tartozott volna kiosztani. Aztán mintha Áronnak valami utóda volna, szinleli, hogy a nép bűneinek kiengesztelésére áldozatot mutat be. Hol tesz áldozatról valaha említést Krisztus? Azt parancsolja, hogy vegyünk és együnk. Ki engedi meg az embereknek, hogy a vételt felajánlássá változtassák? Honnét ez a változás, ha Krisztusnak örök és változhatatlan parancsa meg nem hajol az emberek vakmerő vélekedése előtt? Ez bizonyára nagy baj... de még nagyobb, hogy Krisztus halálának hatását haszontalan színházi cselekményre ruházták át; az örök papság méltóságát Krisztustól elragadták, hogy embereknek adhassák. Ha pedig valaha urvacsoára hívják a népet, csak fele részére bocsátják. Mi ez? Krisztus a poharat mindenkiért itta ki s azt parancsolja, hogy mindenki igyék belőle; ezek az emberek ellenkezőleg megtiltják a hivek gyülekezetének, hogy a kelyhet csak érintse is. Így azok a jelek, melyeket Krisztus tekintélye föloldhatatlan kötelékekkel fűzött össze, emberi önkény által szét vannak választva“. Nagy hibája még a sakramentumok ilyen módon való kiszolgáltatásának az is, hogy „a népet csak a ceremóniák látványosságában részesítik, anélkül, hogy annak értelmét és igazságát megmagyaráznák. Ha hát egyéb semmi sincs a nép előtt, csak a haszontalan cselekvés, melyekkel csak a szemét tarják jól, s nem hall semmi tanítást, ami az igazi célhoz vezérelné, magára a külső cselekményre szegezi figyelmét és azon csüng. Innen van aztán az a borzasztó tévelygés, hogy nem törődnek se bűnbánattal, se hittel, se magával Krisztussal, mintha a sakramentumok magukban elégségesek volnának az üdvösségre, a jegyeket úgy ragadják magukhoz, mintha ezek az általuk jelzett dolgok lényegei volnának“. Az itt levő okoskodást azonnal érthetőbbé teszi a következő hasonlat. Ha tüzet csinálunk, ha gyertyát, lámpát gyújtunk, nem kell magyaráznunk, hogy miért tesszük ezt, mert érzékei és tapasztalatai útján mindenki azonnal belátja és megérti, hogy mire való az. De nem így van ez a sakramentumokkal. Ezeknek az értelmét és jelentőségét meggyarázni kell, miként azt apostolok és az első keresztyének is tették, mert különben pusztán cselekmények maradnak a hivek előtt. Es „az a félreértés akkor nemcsak a tudatlan nép között való elterjedve, hanem az iskolákban is, hogy a sakramentumok magukban hatásosak, csak mi, akiknek kiosztanak, ne álljunk működésüknek ellenehalálos bűnnel“. (11—19 l.)

Aztán nemcsak abból állott a hiba, hogy az urvacso a igaz, való jelentősége és értelme felől tévedésben tartotta az egyház a hiveket, hanem még nagyobb visszaélés történt azáltal, hogy a vallásos cselekvények, melyek ünnepélyes tisztelet tárgyai gyanánt voltak rendelve, közönséges adás-vevés tárgyat képezték, mintha nem is lettek volna más célra alkotva, minthogy keresetet nyujtsanak. „Ez az adás-vevés sem történt titokban, vagy legalább az illendőség határai között, hanem nyilván, mint valami o_r.

szágos vásáron. A mise némely vidéken nagy jövedelmet hajtott a papoknak. Más vallásos szokásoknak is megvolt állapítva az áruk. Így végre a templomok semmit sem különböztek az üzlethelyiségektől és nem volt a szentségeknek olyan szava, a mi pénzért kapható ne lett volna. Így találta akkor Kálvin a vallásos életet és a szentségek kezelését. És ha megemlékezünk arról, hogy Luthert a reformáció megkezdésére éppen a Tetzl János eljárása kényszerítette, aki megbotránkoztató módon árulta a bűnbocsátó cédulákat, nincs okunk kétkedni abban, hogy Kálvin előadása megfelel a valóságnak.

III.

Szükségessé tette a reformációt még az egyház-kormányzat sok hibája is.

Kálvin nézetei az egyház-kormányzatról a következő pontokban találhatók: „A püspököket, lelkipásztorokat, — Pál apostol tanúsága szerint, — Krisztus azért állította az egyház élére hogy igaz tudománnyal azt építsék. Ezen szabály szerint az egyháznak nem igaz lelkipásztora az, aki a tanítás kötelezettségét elmulasztja. És úgy találja, hogy az ő korában majdnem mindenik lelkész másra toltta a tanítás terhét bár a pásztor nevet viseli. A püspökök közül tán a századik sem vállalkoznék a tanítás terhének elhordozására. „De ez nem is csodálni való, mert a püspökségek valóságos satrapiákká sülyedtek; mert az alsó papok haszontalan, Krisztus parancsával ellenkező cselekményekkel töltik be tisztókat, vagy követve a püspökök példáját, a reájok nehezedő gondot a mások vállára vetik. Ezért a papság bérbeadása ép oly szokásos, mint az ingatlan birtoké . . . Pedig Krisztus rendelete szerint püspöki vagy pásztori címre nem tarthat számot az, aki nem legelteti nyáját az Úr igéjével. (20. c)

De a tanítást tehát elmulasztotta a papság, de milyen volt az életmódjuk? Könnyen lehet gondolni, hogy ebben se voltak jobbak, mint a tanítás, az igehirdetés kötelezettségének teljesítésében. És Kálvin erről erélteljes, megdöbbentő rajzot ad, annyira, hogy jobbnak látom azt itt mellőzni, és Kálvin művére utalni azokat, a kik ezt ismerni óhajtják.

Nem kisebb visszaélést láttak a reformátorok az egyházi hivatalok betöltése körül, a mely általános botránykozás köve volt a hívők előtt. Nem tanultság, nem szolgálat által szerzett érdemek alapján léptek elő az egyházi tisztségekben, hanem kinek, kinek a hogy sikerült, alkudozás, piszkos csuszás, mászás által kaparitották meg a jobb hivatalokat.

A legnagyobb veszélynek látták azonban a reformátorok az egyház azon követelését, hogy a hívek feltétlenül engedjenek minden kijelentéseinek. És ebben az egyház tultett minden valaha létezett hatalmasságon. „Mert vajon melyik zsarnokság élt valaha

annyira vissza alattvalói türelmével, hogy a mit parancsol, azt égi szózat gyanánt fogadtatta volna velük? A zsarnokok — kétségtelenül — bármi parancsot adnak ki, engedelmességet várnak. Ezek (a kath. papok) azonban sokkal többet kívánnak. Azt kívánják, hogy szentlélek szózatánaa higgyük, midőn ránk akarják erőszakolni képtelen ábrándjaikat.“ (23. 1)

De nem folytatom tovább e szemelvényeket. A ki előtt becsé van a lelkiismereti szabadságnak, a ki értéke szerint becsülni tudja azt a szellemi és erköcsi sikert, a mit az emberiség számára a reformatio kiküzdött és talán biztosított is, az bizonyára nagy haszonnal fogja olvasni Kálvinnak az egyház reformálásának szükségességéről írott munkáját, Az eredetileg latinul írt munkát Czeglédi Sándor pápai ref. kollegiumi tanár sikerülten és jó magyarsággal fordította nyelvünkre. Kapható Kiss Tivadar könyvkereskedésében Pápán. Ára 80 fillér.

Lakatos Sámuel.

Az imádság.

Isten!

Szó kell-e neked, hogy érts? Messzehangzó

Kiáltó ének, felzúgó harangszó?

S ruha megszakgatás és térdreomlás:

Hogy láss?

Neked?

Ki önmagunknál jobban értesz minket

Ki megszámolod vergődéseinket

S tudod, hogy minél súlyosabb a bánat:

Szavakká annál nehezebben válhat.

— S Téged ne kötne össze erősebben

A sebzett lelkü szegény halandóval,

Minden betanult lemorzsoló imánál:

Egy könny . . . Egy sohaj? . . .

Jörgné Drackócy Ilma.

Közut az ifjusági egyesületekben.

Az ifjuság gondozása legelső rendü feladata minden nemzetnek. E kötelesség egyház és iskola végezi teljes hűséggel, nagy lelkiismeretességgel.

Az iskolából kikerült ifjuságnak tömörítését ujabban miniszteri rendeletek is sürgetik s így érthető, hogy minden valamire való községben föltalálható ezen egyesület.

Érdekes vendége volt a mult héten a kézdi járásban szervezett ifjusági köröknek Kónya Gábor titkár személyében, ki az ifjusági világszövetség genfi központjának megbízottja s Magyarország területére kiküldöttje.

Kézdivásárhelyre é hó 10-én a déli vonattal érke

zett meg s este már a Konfirmáltak Egyesületében gyönyörű előadást tartott Jézusról.

Csütörtökön délután Felsőcernátonba rángult ki s az alig 1 óra alatt összegyűjtött négyszámu közönségnek az ifjúsági egyesületek keletkezését és szervezetét adta elő. Bölöni Vilma, Fülöp Szabina és László Mari szavalatai tették változatossá az előadást s végül Megyaszi Mihály mondott szívbéli köszönetet a fáradságot nem ismerő lelkes ifju titkárnak.

Kónya Gábor további utjában Felsőcernáton volt a központ. Innen ment le Alsócernátonba, hol azonban a vörheny miatt gyűlés nem volt tartható. Innen nézett át Ikaalvára Megyaszi kisérétében, majd pénteken délután Dálnokba, hol szintén az iskola egyik tanterme megtelt érdeklődő közönséggel.

Benkő József tanító énekeltetett egy pár szép darabot, majd Kónya titkár beszélt el jövetele célját, melyet nagy figyelemmel hallgatott és tapssal jutalmazott a hálás közönség. Darkó igazgató köszönő szavai után Megyaszi Mihály állt föl, hogy apróra előadja azon fontos indokokat, melyek követelőleg sürgetik a székelly ifjúság vallás-erkölcsi tovább nevelését.

Este 7 órára mar Albisban termett az utazó társaság, melyet nagy türelemmel várt a hatalmas sokaság. Bathó János tanító meleg szavakban köszöntötte a Budapestről ily messze utra jött, közénk látogató buzgó titkárt. Megható szép énekek után Kónya Gábor bibliai magyarázatot tartott, melynek minden szavát nagy áhitattal leste és fogadta a figyelmes hallgatóság. Majd Megyaszi Mihály tartotta meg előadását a székelly iskola viszonyokat, az ifjúság nevelését stb. ismeretve s minden nyomoruságunk és bajunk kutforrásául az erkölcsi erényekben, vallásosságban való megfigyatozásunkat tüntetve föl a közönség élénk tetszésétől kísérve.

13-án Maksa és Eresztevény következett soron, hol azonban az idő rövidsége miatt ezen alkalommal előadások nem tartattak. Estére Sepsiszentgyörgyre utazott Kónya titkár, hol vasárnap d. e. prédikált a templomban, délután pedig rendes ifjúsági előadást tartott.

Nagy és lelkiismeretes munkát végzett tehát Kónya Gábor, melyért minden nemes gondolkozásu egyén hálás köszönetére tette magát érdemessé.

De hálás lehet megíelenéséért maga a nagyközönség, a társadalom is, mert az ily megjelenések kiválóan alkalmasak arra, hogy az ifjúság további gondozásának óriási fontosságú problémáját napirendre tűzzék, mielőnk állítsák.

Bizony, ha a székellység megsemmisülni nem akar, azon esetben a jövő nemzedékre, annak nevelésére kétszeres sulyt kell fektetni s nem szabad megelégedni csupán az iskolával, hogy onnan kiszabadulva az ifjúság, még azt a kevés fundamentumot is lerombolja, melyet ott épített.

Az egész székellységnek erkölcsi ujjaszületésre

van szüksége, melyből foly aztán az anyagi jobblét. Ezen nemzet védő, mentő munkát pedig alulról, az ifjúságon kell kezdeni.

Ezért nem tudjuk eléggé melegen mindenk figyelmébe ajánlani ezen egyesületeket s ezért mondunk köszönetet Kónya Gábor titkár urnak buzgó fáradozásáért ezen az uton is.

Hogyan kell bibliaolvasókört szervezni ?

(Dr. Frics Károlynak, a ker. diákok világszövetsége elnökének előadása az almádi-i diákgyűlésen 1908. július 3.)

Fölteszem, hogy mindnyájan, kik itt jelen vannak, szükségesnek tartják a bibliaolvasást és a biblia naponkénti tanulmányozását. Ha ezt valaki megteszi, lelki növekedésére szolgál. Amint azonban van együttes közös imádság, úgy van közös bibliaolvasás is. Ha többen együtt tanulmányozzuk a bibliát, akkor sokszoros alkalmat szerzünk magunknak alapos és hasznos tanulmányozásra. Amit az egyik meg nem látna vagy könnyen félreértene, a másik könnyebben meglátja s megérti helyesen. Alkalom ez továbbá arra is, hogy másoknak szolgálhassunk. Nemcsak arról van szó, hogy a magunk vagy mások ismereteit gazdagítsuk, hanem arról is, hogy ezáltal olyan személyes összeköttetésbe léphetünk másokkal, mely sok áldásoknak készítheti elő utját s mindenkifelett így tanulhatod meg, hogy mi az egyénnel való munka, mit Jézus oly csodásan tudott teljesíteni.

Ezek a közös biblia-tanulmányozásnak a leglényegesebb áldásai. Nem kevésbbé fontos azonban az is, hogy a közös biblia tanulmányozás növeli az érdeklődést és változatosságot, továbbá szoktat bennünket a rendszerességhez és végül, ha a vezető ügyes, sok időt tudunk megtakarítani.

Részemről azt hiszem, hogy leghasznosabb a tanulmányozásra a következő módszer. Válasszunk egy könyvet a bibliából és osszuk fel megfelelő részekre. E részeket osszuk fel hat kisebb részre, hogy a kör tagjai otthon minden nap olvassanak s a hetedik napon — nem kell, hogy ez éppen vasárnap legyen — jöjjenek össze s vegyék át alaposan együtt az elmúlt hét anyagát s mindenik adjon számot tanulmánya eredményéről. Peldául: Ha felosztjuk a cselekedetek könyvét 25 részre (ennyi hejet számítva az iskolai évre) az első hét tárgya lenne: „Az egyház megalapítása“ E tárgyat a következő részekre lehet felosztani:

1. A feltámadott Jézus elfoglalja helyét a dicsőség trónusán. Csel. 1: 11—.
2. Az egyakarattal való ima. Csel. 1: 12—14.
3. A hiányt kitöltik az apostolok. Csel. 1: 15—26.
4. A Szent Lélek kitöltetése. 2: 1—13.
5. Az első predikáció. 2: 14—25.
6. Annak eredménye. 2: 32—41.

A bibliaolvasó körnek ne legyen több tagja, mint 12 és ne kevesebb, mint 6. Nem szükség, hogy

mind határozott keresztyén legyen. Van evangelizáló bibliatanulmányozás és van olyan is, mely képez erre azon célból, hogy vezetőket neveljen. Természetes, hogy e két különböző jellegű kör, különböző tárgyakat választ Evangelizáló körökben igen alkalmas foglalkozni Márk evangéliumával, vagy valamelyik más evangéliummal. Képző körökben a Cselekedetek könyve, vagy valamelyik apostoli levél, vagy valamely ótestamentomi könyv felel meg a célnak.

A bibliatanulmányozó körben kell lenni egy vezetőnek és egy titkárnak. A titkár teendője nagyon egyszerű. Összeírja azokat, kik b. t. körben részt ohajtanak venni, ügyel arra, hogy ki hiányzik és utánuk jár, hogy miért nem jöttek. Gondoskodik arról, hogy legyenek énekes könyvek, térkép stb.; bibliát mindenki hozzon magával.

A vezető alaposan elkészül az illető fejezettel úgy, hogy ha senki sem készülne el jól, semmi lényeges dolog el ne maradjon a beszélgetésből. Nagy hiba, ha mindig csak a vezető beszél. Még nagyobb hiba, ha prédikációt tart. Ébressze fel társai érdeklődését, tegyen fel kérdéseket, hogy minél többen hozzászóljanak. A kérdések száma se legyen túl sok más forrásból, hogy új és érdekes világításba tudja helyezni a tárgyat.

Hasznos dolog időnként ismétlést tartani s egy órát arra szentelni, hogy átvegyük az addig tanulmányozottakat.

Akár magánosan, akár másokkal együtt tanulmányozzuk a bibliát, a gyakorlati szempontot tartsuk szem előtt mindenek felett. Úgy közelítsünk a bibliához, mint az élet kenyéréhez, melylyel táplálkozni kell s nem analizálni. Ha valaki a legpontosabban megtudja állapítani, hogy mily elemekből áll egy darab kenyér, azért éhesen maradhat. Ennie kell, különben éhen hal! Nem feltétlenül szükséges tudnunk a kenyér vegyi összetételét, ha megakarjuk enni. Hagyjuk e dolgot a tanároknak, vegyészekre, physiologusokra; ők hajlódjanak a „hogyan“ és „miért“ kérdésekkel. Mi arra igyekezzünk inkább, hogy lelkünk táplálékot nyerjen. Ez nehéz lehet különösen a theológusoknál, akik arra vannak hivatva, hogy másoknak szolgáljanak lelki táplálékkal. Hallottam, hogy szakácsok megcsömörtenek némely ételtől, éppen mivel mindig azt főzik és mégis szükséges, hogy a szakács is egyék, különben főzni sem tudná s élni se bírna.

Igyekezék a vezető úgy vezetni a tanulmányt, hogy az ne csapjon át haszontalan vitába, hanem szolgáljon tápláló eledelül az örök életre.

A helyett, hogy egyéb elméleti részletbe mennek, bemutatom, hogy képzelek egy biblia-tanulmányozó órát.

Tárgy: Jézus Krisztus, példányképünk a keresztyén munkában.

Mennyi idős volt Jézus, midőn megkezdte nyilvános munkáját? Luk. 3:23.

I. Hogyan készült e munkára?

1. Ugy, hogy otthon hiven teljesítette kötelességeit.

2. Kézimunkával, mely fejleszt az érzékeket a pontosságára és tervszerűsége.

3. Tanulta az írásokat.

4. Imádkozott.

5. Vizsgálta a természetet és az emberi életet. Csak így tudhatott beszélni a liliomokról, madarakról, a fűről, a fügefáról, a szőlőtökéről, a magvetőről, a piacon játszó gyermekekről, a halászkokról stb.

Mit tett mielőtt a munkához fogott volna? Megkeresztelkedett. Máté 3:13—15. Sokszor hivatkozott arra, hogy ő küldetett. A keresztesnél hangzott a küldő szózat az Atyától. Ján. 5:30; 6:38; 7:16; 18; 12:49; 14:24; Pál is hivatkozik e küldetésre: I. Kor. 1:1; Gal. 1:16; I. Tim. 2:7. S e küldetés igen fontos mindnyájunk életében. Szomorú látvány az öncsinálta predikátor.

Még valami történt Jézus megkeresztelkedésekor. A Szent Lélek kitöltetett reá. Luk. 3:22. Ez is szükséges annak, ki munkálkodni akar, (Luk. 24:49; Csel. 1:8.) még pedig azért, hogy

1. bizonyosságot tehessen Krisztusról. Csel. 1:8. Ján. 14:26; 15:26; 16:13; 14.

2. hogy erőt nyerjen a munkára. Csel. 4:31.

3. hogy vezetést nyerjen. Csel. 16:6—10.

II. Mi volt Jézus munkájának célja? Hogy keresse és megtalálja ami elveszett vala. Luk. 19:10.

E tekintetben fáradhatatlan volt: Ján. 4:3; 31—34. Ján. 5:17; 9:4. Márk. 6:31.

Gondoskodott arról is, hogy közben legyen pihenése neki is tanítványainak is. Márk. 6:31. Sokan azt hiszik, hogy tetszik az Istennek, ha agyondolgozzák magukat. Ez nagy tévedés, mit csak úgy lehet elkerülni, ha követjük Jézust abban, hogy

III. legyen munkánk tervszerű „Az én időm“, vagy „Az én órám“ kifejezések határozott bizonyítékai annak, hogy Jézus tervszerűleg munkálkodott. Ján. 2:4; 7:6; 13:1; 17:1. Jézus munkatervét könnyen felismerhetjük az evangéliumokban: Egy ideig Galileában munkálkodott. Ezen időben gyűjtötte össze tanítványait s tanította őket reá a tömeg hallatára, néha külön. Azután elküldé a tizenket öt, hogy végezzenek bizonyos munkát. Majd elvonult velük és akra Caesarea Filippibe, hol megjelenté nekik szenvedéseit. Ezután elküldé a 70 tanítványt s végül felbátorítván magát Jeruzsálembe ment s ott állandóan munkálkodott (azelőtt volt már ott néhányszor rövidebb időre) földi élete végeig.

Igy azután nyugodtan mondhatta: „Atyám elvégez em a munkát, melyet reám bízál, hogy végezzem azt. Ján. 17:4.

De nem csak nagy dolgokban, hanem kicsicsekben is tervszerűen járt el. Ján. 6:0.

IV. Munkája végzésében milyen elveket követett? Van két bibliai hely, mely együttvéve világot vet e kérdésre: Máté 14:14. Könyörületességre indula és és gyógyította betegeiket. Ugyanezen fejezetben olvasuk azt is, hogy kenyeret adott az éhezőknek. Egy szóval Jézus, hogy úgy mondjam, sociális módon kezdé munkáját s tényekben juttatta kifejezésre nagy szeretét. Ha megakarunk győzni valakit Isten szeretetéről, akkor meg kell mutatnunk neki azt a szeretetet oly alakban, amint azt megérti. Magának a pusztának szónak nincs értéke e tekintetben. Hudson Taylor (volt híres chinai missionáriés) mikor szegénydiák volt felkeresett egy családot, a család nagy bajban és szegénységben volt. Hudson Taylor igyekezett vigasztalni őket s beszélt nekik az Isten szeretetéről. Beszélt, beszélt, de tudta, hogy ez nem ér semmit, hanem szükséges, hogy hozzányuljon a pénzéhez is. Ez pedig kevés volt, csak egy öt koronás. Neki is szüksége volt rá; küzdött magában s végre is győzött a szeretet. A pénzt mind odaadta. Isten gazdagon kárpótolta érte.

(Folyt. köv.)

Isten igéje.

Uram, a te útaidat mutasd meg.

Zsolt. 25. 4.

Ki mutatja meg nekem azt az utat, amely e tévedésekkel, gyarlóságokkal telt életben leghelyesebb irányban vezet keresztül? Látom az embereket nehéz verítékezésben, itt is, ott is sulyos terhek alatt nyögni — keresni a boldogságot. Az egyik ezt az utat, a másik a másikat választja. Elindulnak . . . visszafordulnak . . . panaszkodnak, mert a mit kerestek, nem találták meg.

Ki mutatja meg nekem ezt az utat, a melyen haladnom kell, hogy reményeim beteljedését is megérhessem? A választás igen nehéz s pedig ettől függ szerencsém, boldogságom, mindenem és az a nagy kérdés, hogy vajjon üdvözülök-e vagy elkárhozom? Jaj lenne nekem, ha a hosszas, fárasztó, küzdelmes keresés után, fáradtan, csüggedt kétségbeeséssel azt kellene bevalljam, hogy minden hiábavaló volt; életem kárbaveszett. Ki lesz az, aki nehéz óráimban kézen fog s szól: „Jöjj, én a célhoz vezetlek?“

Én lelkem, nyugodj meg, Csendesedj zaklatott szívem! Nem hallod annak szavát, a ki téged néven szólít s hív? Vond el figyelmedet a portól, a földi-égtől s figyelj, Nézz fel az ég felé. Onnan hangzik alá a biztatás: „Én teremtettelek tégedet, én vagyok te életed, én vagyok boldogságod s végcélodhoz is, s üdvösséghez én vezetlek el. Törvényemnek engedel-

meskedik minden: a csillagok is, a pórszemek is; az én kezemből jön a szív megdobbanása s a virágitatnak is az én lehelletem ad erőt. Egyedül csak te maradnál távol tőlem, téged vetnélek meg s uem vennélek semmibe? Jöjj, kövess engem s szavaim hassák át szivedet és keltsenek fel csöggedésedből s hitbéli tétlenségedből.

Óh Uram, lásd meg aggodó lelkem töprengését!
Azért, óh Uram, a te útaidat mutasd meg!

Tóthfalusi József.

Kegyesség útja.

Késő . . .

Egy fiatal leány nagy nyugtalanságában hánykodott egy éjjel ágyában. Lelkének állapota nyugtalanította, érezte, hogy eddigi élete haszontalan élet volt, s hogy Istennek Lelke megtérésre szólítja. Gyertyát gyújtott, fő kelt s azt írta jegyzőkönyvébe. „Má-hoz egy évre teljesen átadom magamat az Urnak“. A várt lelkinyugalom azonban még sem akart megjönni. Ismét fölkel, s az előbb irt szavak alá ezt írta: „Má-hoz egy hónapra“. De még így sem tudott megnyugodni, s ezt írta alá: „Má-hoz egy hétre“. Reggelre kelve rossz álomnak gondolta az egészet, ha jegyzőkönyvének lapja bizonyoságot nem tett volna az éjjeli lelki küzdelemről. Aznap este alkalma nyílt, hogy egy táncmulatságba menjen s teljes lélekkel belevetette magát a világi gyönyörűség forgatagába. Megfázott s meghalt, mielőtt a kitűzött határidő, az egy hét eltelt volna, utolsó szava ez volt: „Késő“. Koporsója fölött Tennysonnak ezt a híres dalát énekelte Mr. Sankey (Moodynak nagy amerikai evangélistának kísérő társa, ki gyönyörű énekhangjával segített a lelkek megnyerésében):

Késő az éj, szél zúg s csillag sem ég.

Ha késő is, eresszetek be még!

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

Mécsünk kialvék . . . Késő már! — E bünt

Tán megbocsátj' a vőlegény nekünk . . .

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

Nincs mécsünk, ah! késő az éj s hideg,

Eresszetek, mécsünket gyújtni meg!

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

A vőlegény kegyes, mondják, s szelid.

Eresszetek, csókolni lábait!

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

(E kis dalt Szász Károly fordításában közöljük.
Lásd: Tennyson, Királyidyllek.)

HIREK.

Olvassuk rendszeresen a Bibliát.

(Heti utmutató a Biblia-olvasáshoz.)

A csüggedés mocsara.

1909. FEBRUÁR. 15. Hétfő. A csüggedt Ilyés. I. Kir. 19:1-8.
 16. Kedd. Három keserves nap. Ap. csel. 9:1-11.
 17. Szerda. Egy megkeseredett lélek. Zsol. 42:1-6.
 18. Csütörtök. Egy föl szabadult lélek. Zsol. 91.
 19. Péntek. A hit győzelme. Róm. 5:1-5.
 20. Szombat. Állandó békeesség. Fil. 4:4-7.
 21. Vasárnap. A csüggedés mocsara. Zsol. 69:1-4, 13-18.
 Zsolt. 40:1-3.

Mi okozott nálad csüggedést?

Hogy győzted meg azt?

Hogyan tanulunk meg jobban az Úrbaa bizni.

Belmissió.

1909. FEBRUÁR. 22. Hétfő. A magvető és a mag. Máté 13:3-9.
 23. Kedd. Megbízás. Jer. 1:4-10.
 24. Szerda. Kiáltó szó. Ezs. 40:1-11.
 25. Csütörtök. A misszionárius ereje. Ezs. 3:4-11.
 26. Péntek. Akadályok legyőzése. Ezs. 27.
 27. Szombat. A misszionárius tusakodása. II. Tim. 2:1-7.
 28. Vasárnap. Belmissió. Préd. 11:1-4.

Belmisszió a bevándorlottak között.

Mit teszünk az idegen ajknakért hazánk'an?

Mai kettős számunk késedelmes megjelenéséért, amely szerkesztőnk betegsége miatt történt, elnézést kérünk.

Kálvin születésének 400-ik évfordulója. Mint már megírtuk, Kálvin János születésének 400-ik évfordulója alkalmából nagyarányú ünnepek lesznek Genfben, a reformátor hazájában. A rendező bizottság, mely a legszélesebb körű intézkedésekkel igyekszik az ünnepek méltóságát és sikerét biztosítani, most küldötte szét a meghívókat az egyes országok protestáns egyetemes egyházaihoz. A magyarországi ref. egyetemes egyház konventjének elnökségéhez és tagjaihoz érkezett meghívó-levél és program szerint az ünnepek sorrendje a következő:

1909. július 2. A kiküldöttek érkezése. Este 8 órakor Doumerguet tñontanbani tanár érkezése Kálvin lelkészi munkájáról. — Július 3.: Reggel 9 órakor a kiküldöttek ülése Este jubileumi cantate. — Július 4.: Istentisztelet a különböző templomokban. Délután gyermek-ünnep. Július 5.: Doktori avatás a College-n, A collegium 350. évfordulója Július 6.: A nagy emlékü alapkövének letetele. Weiss N., a francia protestantizmus történelme egyesületének titkára érkezik a „Retorm és modern gondolat“-ról. — Július 7.: Sétahajózás a tavon. Július 8., 9. és 10-én Egyetemi ünnepek és Kálvin akadémiajának 350. évfordulója. A kiküldöttek nevei április 30-ika előtt közlendők a rendezőséggel. Azok, akik a kiküldöttekhez kívánnak csatlakozni, szintén szívesen látott vendégek lesznek s a rendezőség mindent elkövet, hogy a jubileumi ünnepek alatt genfi tartózkodásuk megkönnyíttessék. A jubileumi bizottság az érdeklődőknek szívesen ad az ünnep

programmjára és a hozzávetőleges költségekre vonatkozólag minden szükséges felvilágosítást. A jubileumi bizottság címe: Consistoriumi iroda, 1. Taconnerié, Geneva.

Ahol ingyen esketnek és temetnek. Temesvári levelezőnk írja, hogy az ottani ref. egyházközség legutóbb tartott közgyűlésének egyik legkimagaslóbb pontja. Szabolcska Mihálynak a költő papnak az az indítványa volt, hogy a szegényektől se temetkezési, se esketési stólat ne szedjenek. A nemes szivre valló, humánus indítványt a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel elfogadta.

A londoni biblia-társulat kiküldöttjei be szoktak számolni érdekes tapasztalataikról s a biblia hatásáról a különböző népeknél. A sok távoleső országok közt, hol e küldöttek bámulatos kitartással és buzgalommal árusítják a szent könyvet, ujabban két hozzánk közel fekvő országról, u. m. Oláhország és Szerbiáról olvasunk jellemző eseteket. Felemlíti az illető kiküldött, hogy a művelteb osztály közönyös, de a földmivelő nép örömmel vásárolja s terjeszti egymás között a bibliát. Sőt a vevők közt török ember is volt, aki azután elragadtatással beszélt a szent könyvben olvasottakról. Voltak sok helyen kellemetlenségei, hogy a katolikus lakosság közt is árult, de azok a kik már vettek és ismerték a bibliát, mindig pártját fogják.

Iskolák az erdőben. Külföldről van szó. De vajjon nem lehetne-e nálunk megkísérteni a dolgot? Ime a példa, melyet követni lehetne: Charlottenburg kezdeményezésére több nagyobb németországi és svájci város a gyenge testalkatu, vérszegény, vézna iskolás gyermekek egészségét helyreállítandó: ezek részére a közeli erdőben állított iskolát s májustól szeptemberig ezekbe járattja s ott taníttatja a beteges gyermekeket. A tanítási órák számát megapasztották e tanulóknál, kik a nappal nagy részét a szabadban töltik sétálgatva, játszva az árnyas fák alatt, vagy alusznak, fekszenek a kényelmes hordozható ágyakon s kényelmes székeken. A gyermekek különben hazajárnak aludni, ott is vacsoráznak, reggeliznek, délelőtti és délutáni uzsonnájukról, valamint ebédjükéről a város gondoskodik. Ott főzet nekik az erdőben. Regelenként meghatározott időben és helyen összegyülekeznek a sáppadt gyerekek s utcai különvontokon vagy kocsikon tanítóik, illetőleg tanítónőik kíséretében utaznak ki a városból s azután esetleg gyalogolnak is még egy kicsit. Különb pl. 1/4 órát bent az erdőben fekvő iskoláig. 3/4 órakor kezdődik a tanítás és tart 12-ig. Az egyik 1/4 óra közben uzsonna van. Ebéd után több órai pihenő, mire tejből és vajaskenyérből álló uzsonna következik. Azután 4-6 óráig természetrajzi magyarázatokkal kísért séta az erdőben. 6 órakor indulás vissza hazafelé. A tanítás szép időben kint a szabadban, rossz időjárásor pedig barakkokban tartják. A tanítás eredmény a tanítók szerint sokkal kedvezőbb, mint a városi iskolákban

volt. A tiszta levegőben való tartózkodás, az egyszerű, de egészséges ételmezés, a munka és pihenés arányos váltakozása pedig valóban alkalmas föltételei a beteges iskolás gyermekek egészsége helyreállításának. Ajánljuk e kérdést erdélyi egyházkerületünk tanügyi bizottságának gondos figyeimébe.

Világ folyása.

— **A pártviszály.** Az utóbbi napokban hírlapi cikkek révén erős ellentétbe került egymással a koalíció két pártja, a függetlenségi párt és a néppárt. Örvendetesen konstatálhatjuk, hogy ez az ellentét mindkét pártnak lojális nyilatkozataival véglegesen elsimitottnak tekinthető. A kölcsönös nyilatkozatok megállapítása és felolvasása a f. hó 22-én tartott pártértekezleteken történt. A függetlenségi párt értekezletén Hoitsy Pál elnökölt. Bejelentette, hogy a tanácskozás egyetlen tárgya a pártvezetőségnek jelentése azokról a tárgyalásokról, amelyek a néppárt vezetőségével az ismeretes konfliktus dolgában történtek. Apponyi Altbert gróf ezután a következő jelentést tette: A függetlenségi és 48-as párt, bár teljes elismeréssel viseltetik a függetlenségi sajtónak és jelesül a Magyarországnak a párt érdekében kifejtett működése iránt, még sem látja helyénvalónak, hogy a párt egyes hírlapi polémiákba beleavatkozzék. A párt elnöksége érintkezésbe lépve a néppárt elnökségével, kölcsönösen meggyőződtek arról, hogy egyik párt sem azonosítja magát a másik párt ellen intézett hírlapi támadásokkal. A párt ezt a nyilatkozatot egyhangulag tudomásul vette és ezzel az értekezlet véget ért. A néppárt értekezletén Ernszt Sándor képviselő olvasta föl a nyilatkozatot, amely szövegében teljesen megegyezik a fönti nyilatkozattal, csupán ott van eltérés, hogy a néppárti sajtóról és az „Alkotmány“-ról szól.

Mi a „Vasárnap“ célja?

A „Vasárnap“ célja az, hogy legyen a mi olvasni tudó és szerető magyar és első sorban derék református magyar véreinknek komoly irányu, egészséges szellemi táplálékot adó, a világ dolgairól helyesen tájékoztató olvasmánya, a melyből tápot merítsen hitének, vallásos szükségletének; megismertesse teendőivel, hogy azok teljesítése által igaz keresztyén magyar ember lehessen,

Hogyan fizessünk elő a „Vasárnapra“?

A „Vasárnap“ előfizetési díja egész évre 5 korona, félévre 2 korona 50 fill., negyed évre 1 korona 25 fillér. Előfizetünk úgy, hogy megfelelő előfizetési díjat postán utalványozva a „Vasárnap“ kiadóhivatala címére Marosvásárhelyt, Szentgyörgy-utca 9. sz. címre elküldjük. A megrendelést célszerűen eszközölheti min-

denki a maga illetékes lelkésze útján is a ki szívesen fogja az előfizetési díjat hozzánk elküldeni. Ne hanyagoljuk el a megrendelést, hogy a lap küldésében fennakadás ne álljon elő. A „Vasárnap“ jutányos áron hirdetésekét is elfogad.

Főmunkatársak:

Bedőházi János orsz. képviselő Maros-Vásárhely
Dávid Gyula ref. lelkész Eled
Dr. Dekáni Kálmán ref. tanár Maros-Vásárhely
Dombó Lajos ref. lelkész-esperes Gyula, Békésmegye
Dénes József ref. lelkész M.-Bölkény
Dr. Gidófalvy István kir. közjegyző Kolozsvár
Kenessey Ida Kolozsvár
Király Béla ref. lelkész H.-Bodon
Molnár Imre ref. lelkész Bardóc
Szuhay Benedek ref. lelk. és egyh. m. főjegyző Sajókápolna
Szentmiklóssy József ref. lelkész Rákóczi falva
Dr. Szász Károly árvaszéki bíró Maros-Vásárhely
Ifj. Szücs Károly Matócs, Szathmármegye
Zih Sándorné Berettyó-Ujfalu
Tárkányi György ref. vallásnár Kolozsvár
Trozner Lajos ref. koll. tanár Maros-Vásárhely
S. Váradi Albert ref. theol. Kolozsvár
Uray Sándor ref. felső leányisk. vallásnár Debrecen

Agrár Takarékpénztár Részv.-Társ. Maros-Vásárhelyt.

Fiók-intézetek:

Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Marosludas, Marosujvár, Nyárádszereda, Parajd, Sepsisztgyörgy, Székelykeresztur, Székelyudvarhely.

Befizetett alaptőke: 1500.000 korona
Takarékbetétek: 8 millió korona.

A takarékossgot a lakosság minden rétegében előmozdítandó, amerikai módon **házi takarékperselyeket** izléses, csinos kivitelben, zárva, kulcsok nélkül **ingyen** bocsátunk feleink rendelkezésére, a melyek által még a legkisebb összegek is könnyű módon megtakaríthatók. Ezen házi takarékperselyeknek azon nagy előnyük van, hogy azokból pénzt a mi közbejöttünk nélkül kivenni nem lehet és így a fél annak a kísértésnek, hogy a megtakarított pénzt esetleg céltalanul elköltse könnyen ellentállhat.

Ha legalább egy korona a perselyben összegyűl, szíveskedjék intézetünkhöz fáradni, a mikor a megtakarított összeget a perselyből a t. cím jelenlétében kivesszük és a betéti könyvecskéjébe javára írjuk. A perselyt zárva, kulcsok nélkül visszaadjuk és a pénzügyítés újból kezdődik.

Agrár Takarékpénztár r. t.
M.-Vásárhely

Nyomatott Adi Árpád „Kossuth“ könyvnyomdájában Marosvásárhelyt.